

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aurum Sapientvm, Sive Ars, Sine Scelere, & cum virtute,
ditescendi**

Masen, Jacob

Coloniae Ubiorum, 1661

Quæstio X. Quomodo opes superflua impendi digne, & certo augeri lucro
possint liberalitate in pauperes.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55377)

QUÆSTIO X

Quomodo opes superflua impendi dignè, & certo augeri lucro possint liberalitate in pauperes.

Non longo te ducam circuitu, nec incognita hæctenus tradam; repetam quod senior Tobias filio iam moriturus inculcabat. *Ex substantia tua fac eleemosynam, & noli avertere faciem tuam ab ullo paupere* a Adam cum Sapiente. *De primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus.* b Hortabor etiam cum Christo. *Date eleemosynam, facite vobis sacculos, qui non veterascunt.* c Quid? inquis, Præceptum an consilium? Respondet pro me Ecclesiasticus. *Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, & redde debitum.* d Ad debitum teneris. Prudens negotiator, qui ad opes securas aspirat, primò se debitis alienis explicat. Tuum enim non est; quod tua necessitas non exigit, alterius postulat. *Superflua divitiis.* Augustinus inquit, *necessaria sunt pauperi; aliena retinet, qui ista tenet.* e Idem contendit Ambrosius. *Non plus est criminis habenti tollere, quam cum possis & abundes indigen-*

a) Tob. 4. 7. b) Prov 3. c) Luc. 12. 33. d) Eccl. 4. 8. e) in Psalm. 147.

digentibus denegare. Esurientium panis est, quem tu detines; nudorum indumentum est, quod tu recludis, miserorum redemptio & absolutio est, pecunia, quam tu in terram desodis. Tot te ergo scias invadere bona, quot possis prestare cum velis. a Idem alibi non minus disertè. Non de tuo largiris pauperi, sed de suo reddis, quod enim commune est in omnium usum datum, tu solus usurpas? omnium est non divitum, debitum igitur reddis, non largiris indebitum. b

Non igitur quæ tuæ necessitati supersunt, equis canibus, vestium luxui, amicorum convivij, amplæ familiæ ac satellitio: non alcæ, lusibus, vino ac veneri impendenda sunt, Veruntamen quod superest date eleemosynam c Date, non de vestro, sed alieno; date, non homini, sed Deo. De opibus dignè impensis potissimam in supremo die rationem exigit severus Iudex, has non pauperibus, sed sibi negatas asseret. Esurivi & non dedistis mihi manducare, &c. Amen dico vobis, quamdiu non fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis. d En quanto obstringeris debito, non homini modo, sed & ipsi Deo quicumque supra necessitatem divitijs

E abun-

a) Serm. 81. de Divite. b) Idem de Nabut. 6. 12. c) Luc. 11. 41. d) Matt. 25. 42.

abundas. Quocirca ne aliena possideas, in pauperum illa, aut Ecclesiæ Dei vsus eroganda erunt.

Iam contrahere nonnullos frontem, meque immemorem promissorum arguere video, qui non doceam, quâ via opes quaerendæ, sed potius quâ lege profundendæ sint. Hanc facilem esse, neque vlllo Præceptore egere. Non te fallo, regia, expedita, certissima quam trado via est ad opes non modò æternas, verùm & temporales. Imò illud affirmo, superfluxæ opes, si penes te manserint, nequaquam te ijs futurum ditio-rem; sin illâ, quâ dixi, liberalitate erogaris, prorsus locupletem fore. Vis probem? Iam, opinor, mecum sentis, diuitem hunc esse, qui *QUANTVM SATIS* possederit; alienis verò opibus nullum fieri ditio-rem. Quare cum intellexeris, tuum non esse, sed egentium, quidquid superfluum possides, agnosces quoque, eo te non magis locupletem fore, quam alienarum opum custodẽ. Attamen fac tua esse; indulgeamus, & arcam plenam, & census innumeros, verbo, omnibus affluas: nisi cupiditatem retinendi augendi que abieceris, non modo non es diues, sed pauper etiam, quia *roto mundo eget,*

cuius non capit mundus cupiditates. a Deinde illas opes quas tanti facis, nihil facit te longè sapientior ditiorque Salomon, cum de improbo auaro pronunciat, *Est quasi diues, cum nihil habeat, & est quasi pauper cum in multis diuitiis sit.* b Certè quas supra honestum vsum opes possides, cum minus etiam profint, quam illæ, quas nunquam possedisti, curarumque non necessarium sint alimentum; cum sine etiam suo, ad quem à Deo concessæ sunt, destituantur; omnino NIHIL, aut si quid infra NIHIL est, haberi debent. Fac tamen, & habendas in pretio esse: Malæ erunt, non bonæ, si in tuo foveantur sinu, neque in pauperes spargantur. *Iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam.* c De bonis, inquit Ambrosius, *facitis mala, cum de malis bona facere debeatis.* *Scriptum est enim: facite vobis amicos de Mammona iniquitatis; ei ergo, qui uti sciat, multa bona sunt, ei qui uti nesciat, rectè mala.* d Vis hisce frui opibus? tui illas arbitrij potestatisque facito, in commune pauperum Ecclesiæque bonum transeant. Non amittes quidquid hac mente profuderis. Verissimè Sapiens: *Alij diuidunt propria*

E 2

pria

a) Ambros. de Naboth. c. 12. b) Prov. 13. 7.
c) Iacob. 2. 13. Amb. sup. c. 7. d) Prov. 11. 14.

pria & ditiores fiunt; alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. a Quocirca monet Siracides. Non sit porrecta manus ad accipiendum, & ad dandum collecta. b Et merito: nam beatius est magis dare, quam accipere. Date & dabitur vobis. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remerietur vobis. c An dubitare poteris, vbi tam liberalis Domini promissio est, cuius opes dando nunquam exhauriantur? Putasne futurum, ut vinci ille se liberalitate patiat? ut homo dicat plura dedi, quam Dominus mihi refuderit? Putasne fidem illum tibi creditorem non habituram, qui centuplum in hac vita promisit, sui gratia, opes profundentibus? an tuas aliquando ignorat eleemosynas? an nonnunquam deest quod retribuatur ille, in cuius manu sunt omnes fines terra? Audi Sapientem huius rei expertum testem. De primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt. d Quæstiosa omnino hæc liberalitas est, & opima negotiatio inter Deum ac hominem instituta. Fœneratur Domino qui miseretur pauperis, & vicissitudinem suam red-

a) Eccl. 4. 36. b) Act. 20. 35. c) Luc. 6. 28.
d) Prov. 3. 9.

reddet ei. a Multis illa magnisque periculis eximitur, quibus negotiantium fortuna fluctuat ac sæpè mergitur. Quocunque thesaurum transferes, ab omni discrimine amittendi nunquam vindicabis. Sit in arca clausus occultusque; multa tamen fiscus, multa lites, bella, casus absument. *Patrimonium Deo creditum; nec Resp. eripit, nec fiscus inuadit, nec calumnia aliqua forensis euertit.* b Quisquis aliã, quam dixi, arte opes cumulat, & quærendi labore, & amittendi metu cruciatur. *In tuo hereditas ponitur, quæ Deo custode seruetur. Solius beneficentia thesaurus stabilis est possidentibus eum; nam dando accipimus, & spargendo colligimus. & bonarum actionum meritum ad authorem retorquetur.* c Magisne Chrysoftomo eadem asserenti credes? *Fugaces sunt opes nostre. Qui ergo illa continebis? largiendo continentur, retinendo defluunt.* d Vis opes collectas amittere? auarè custodi vis augere? liberaliter in egenos & Ecclesiam profunde. Nondum assentiris tot veritatis indubitatae testibus? Iterum Sapiens compellabit, *Qui dat pauperi non indigebit, qui despiciit depre-*

E 3

cantem

a) *Prov. 19. 17.* b) *S. Cyprian. de oper. & eleemos.* c) *Agapitus ad Iustinia.* d) *Chrysost. hom. 7. de pœnit.*

cantem sustinebit penuriam. a Supremi omnium bonorum distributoris regula est, DATE ET DABITUR. Semen est elemosyna, in fertilem terram proiectum multiplicatur. Qui administrat semen seminanti, & panem ad manducandum praestabit. & multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum iustitia vestra. b Sanè iustitiæ opus est, non solius misericordiæ, subuenire necessitati alienæ ex tua abundantia. Debitum & alienum, non tuum, non indebitum subministras. Sæpè quidem debitum charitatis, sed nec rarò iustitiæ. Effunde semen, si exspectas fructum. Facundus est ager pauperum, citò reddit donantibus fructum. c ubi, igitur, quærit Chrysostomus, deponemus opes nostras, quonam modo transfuga tenebuntur? distributa manent, custodita fugiunt. atque ab illis ipsis agricolis disce; nam illi quidem frumenta si domi conclusa tenent, vermium in esca amittent. Si verò disperserint in terras, non modo custodiunt, sed etiam augent. d

Hæc, iam opinor, capies, nisi tua te nimium excæcet cupiditas, atque incredulæ mulierculæ in domo Tobiaë similis fueris,

quæ
a) Prov. 28. 27. b) 2. Cor. 9. 10. c) Ser. 25. de
Verb. Dom. d) hom. 7. de pœnit.

quæ vbi præsentem Dei opem, non statim in afflicto observaret viro, stultè exprobrat, *vbi spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas?* An spe sua vir optimus excidit? *Nolite ita loqui*, inquit, *filij sanctorum sumus*, exercemur nonnunquam ad patientiam. Differt aliquando, non aufert promissum, & fidelis creditor, & misericors Pater. Nostro etiam amore & comodo hæc fit dilatio, amantissimus hic lusus est inter patrem ostentantem munera, & ambientem filium, preces incitantur, spes desideriumque accenditur.

Plena fames cibum gratiorem facit, & vacuus eum stomachus facilius coëcoquit. Edacibus pueris malè quovis tempore quævis etiam edulia concedentur. Optimus ille, & Pater, & medicus opportunè largitur; ne donando nihil proffit, sæpè etiam noceat. Didicit expertus denique Tobias, cum & Gabeli opibus, & novo filij connubio augetur. cum homines deessent, Angelus de cælo benefactor adfuit. Deus nunquam fallit. Quocirca si sapis, & tam sancto seni credis; hanc & tu accipe, quam filio moriturus præceptionem tantopere inculcavit. *Ex substantia tua fac*

E 4

oleo.

a) Tob. 2. 16.

*elemosynam, & noli auertere faciem tuam
 ab ullo paupere: ita enim fiat, ut neo à te auer-
 ratur facies Domini. En quam indubitata
 promissio de responsura liberalitate Dei.
 Pergit, & ne forte tenuitatem suam, rebus
 domi angustis, prætenderet. Quomodo po-
 teris, ita esto misericors, si multum tibi fuerit,
 abundantanter tribue; si exiguum tibi fuerit, et-
 iam exiguum libenter impertiri stude: præ-
 mium enim bonum tibi thesaurizas in die ne-
 cessitatis. a Huicne credis? Depone in pau-
 perum sinu, non in arca opes, in die neces-
 sitatis recipies cum præmio. Disertissima
 senis oratio est, nihil quod adjiciam repe-
 rio, neque exemplis stabilio, quæ sunt adeo
 quotidiana, ut nemo vnquam compertus
 liberalis in egenos, qui egere denique cœ-
 perit. Habes igitur rationem, qua & certò,
 & securè, & sine scelere; etiam cum virtute,
 merito, gaudioque tuo possis in hac vita
 ditescere. Præterij bona illa, quæ æterna
 diuinaque sunt, nec dubia Christi fide elee-
 mosynam sequentur, quæ idem Tobias
 agnita filio proposuit, *Elemosyna ab omni
 peccato, & à morte liberat, & non patietur
 animam ire in tenebras.* His ego te excitare
 præsentis institutione nolui, cum hoc solum
 age-*

a) Tob. 4. 7. & seq.

agerem, ut securam minimeque dubiam ad temporales opes viam aperirem. Excors prorsus atque in extremo iudicij die inexcusabilis futurus es, si tam manifesta S. litterarum testimonia, Dei que tot pollicitationibus obligatam, stipulationem, neque quenquam hactenus fallentem, despexeris. Augustinus pro me hortator sit. *Si vis esse fenerator egregius, da quod non potes retinere, ut recipias quod non potes amittere; prabe tecum, ut recipias paradysum, da modicum, ut accipias centuplum a*

Locuples eius rei testis nobis esse potest B. Ioannes Eleemosynarius, b qui cum Deo largiendo certare visus est. Ita ille profusus in pauperes, Deus in Ioannem fuit. Memoria in primis dignum est, quod cum Ioannes viro nobili a latronibus spoliato, quindecim auri libras in subsidium dari imperasset, & œconomus parciortantum quinque numerasset, diues eodem tempore mulier, quæ Præsuli quindecim destinarat aureorum millia, mutato repente consilio & syngrapha quinque substituit, domumque hoc Antistiti è Templo domum repetenti obtulit. Ille mulieris voluntate cognitâ, Oe-

E 3

cono-

a) August. in Psal. 36, b) Leontius in vita
apud Socrum.

conomum accersit, & quantum nobili largitus fuerit, sciscitantur. Qui dum rem, ut erat, aperit. Nimirum, ait Præsul, dum viginti nobis libras servas, viginti millia aureorum perdidisti. Divinam nondum liberalitatem æstimare didicisti. dando hæc provocatur, neque unquam se patitur superari.

Recentius ea de re nobis proximi sæculi exemplum, ex B. Thoma de Villanova Episcopo Valentinianno suppetit. a Is à puero tantæ in pauperes liberalitatis fuit, ut cum alia deessent omnia, subtractos sibi è mensa cibos, atque ex corpore vestes largiretur egenis, integros ipse quandoque dies ieiunus transigens. Qui ex S. Augustini disciplinâ ad Episcopalem mitram Caroli V. Imper. postulatione traductus, amplio-rem largitionum sortitus campum, vnus penè totius ciuitatis paupertatem levare visus est. Captivis inter Mauros plurimos suffecit lytrum, pauperibus Virginibus doctem, exposititijs pueris alimentum, nihil cuiquam hominum, dum quicquam suppeteret, denegabat: præterquam sibi metip-
s. Mensam ad illam tenuitatem redegerat,
ut

a) Ex Actis Canoniz. an. 1658.

ut nefas duceret, vel dimidiatam in epulum
gallinam admittere, sed quartam sibi par-
tem satis esse dictitaret, cætera rectius in
egentes conferri, quos à se dimitti vacuos
nunquam patiebatur, nūquam sua ipse libe-
ralitate exhaustus, ut si ærariū granarium-
que ipsi sine fundo esset, evenitque illud
admiratione plenum. cum afflicta egeusque
mulier pro frumento instaret acrius, quod
defecisse Bonilla granarij custos memora-
bat. Nam D. Thomas Garziam Oeconomo-
num advocat; hic etiam Hernandez sub-
œconomum, accersitur & Bonilla, omnes
expurgato recens horreo nec granum su-
peresse memorant. Age, inquit Thomas ad
Bonillam, duc egenam, & largire siquid
fuerit. Ergo imperio parituri abeunt, & ad
mulierem versi, ad vacuum, aiunt, grana-
rium venies, indè licebit haurire, quantum
voles. Vbi peruentum, iam frumenti grana
fese per rimas ianuaë visa effundere; miran-
tur, ostium conantur pandere, vixque illud
præ frugum incumbētium copia diducunt.
Igitur rei nouitate attoniti, validis omnes
vocibus miraculum inelamant, Episco-
pumque accersunt. Ille imperato omnibus
silentio, mulieri, inquit, sume quantum lu-
bet, Deoque refer gratias, qui tibi hoc lar-

gitus est. Vos verò familiares mei, nolite diuinæ bonitati vestra parcitate modum ponere. *Benefactorum*, ait D. Basilius, *gratia in dantes reuertuntur. Dedisti e iurienti, tibi consuluisti. Quod dedisti ad te cum auctario reuertetur.*^a

Potuitne disertè magis? Discant hanc lectionem Adolescentes ; Magistri ac Parentes doceant. In tenera iam ætate opum rectè tractandarum discenda est ratio. Facilius in primo semine cupiditas eliditur. Incipiant, iam tum sola necessitatis lege metiri opes, non ad luxum superbiamque impendere norint, à virtute ac DEO omnem vitæ fortunarumque felicitatem deduci. Sciant quod in vestibis cultuque corporis abundat (quæ adolescentium multorum est vanitas) pauperibus nudisque ex Dei præscripto impendendum esse. Væ parentibus qui ornatos, cultisque magis vestibis, quam moribus, filios amplectuntur! Tobix non sunt, verum Heli qui fractis cervicibus hanc luit incuriam. Væ adolescentibus qui has Dei leges surdis in viridi æuo prætereunt auribus, concessisque opibus ad vanitatem & leuitatem abutuntur, qui ocrearum latè tibijs, fluentibus otiosè lemniscis,

cete-

^a) *Basil. hom. 5. in ditescentes.*

ceterisq; superbiam alimentis, debitam pauperum nuditati impendunt pecuniam! Angusta tantum ambitum caeli via non capit, latam ad precipitium ambulat. Nec facile a coepto itinere auertentur nisi enim sapientissimus mortalium fallitur. *Adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea.* a Rarissima avis in terra est, ex adolescente perditio probus senex. Unum Prodigum ad frugem rediisse, parabola magis, quam historiae fidem meretur: tam suo exemplo est insolens. Haec igitur opum bene impendendarum praecipua iuuenes hauriant, ut teneant senes. Tobiae esse, quam Absalones malint. Abeli sint, qui & Deo recte norint suo ex peculio largiri. Iosephi qui in opum quoque affluentia, inter parentis blanditias corrumpi nequeant. Ita promitto fore, ut in vita honesta nunquam egeant.

a] Prov. 22. 6.

